

Möjlighet att leva som andra - Ny lag om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning

Landstinget lämnar följande yttrande över LSS-kommitténs betänkande. Landstinget vill värna om LSS och dess intentioner, men inser också att det finns problem med LSS som måste lösas.

Landstingets ställningstagande till samtliga presenterade förslag

Landstinget följer betänkandets disposition.

4.1 Behövs LSS som rättighetslag?

- 1 LSS ska finnas kvar som rättighetslag för personer med omfattande stödbehov till följd av stora och varaktiga funktionsnedsättningar.
- 2 Regeringen bör göra en samlad översyn av hur SoL fungerar som redskap för att uppnå de handikappolitiska målen. En stor del av verksamheten enligt LSS förutsätter en väl fungerande socialtjänst.

Landstingets ställningstagande:

Landstinget instämmer i förslagen och menar att det även fortsättningsvis finns behov av en särskild rättighetslagstiftning för LSS personkrets. Rätten att leva som andra bör inte omformuleras till möjlighet att leva som andra. Det är viktigt att undanröja hinder för samverkan och samordning så att insatser ges på ett tryggt och rättssäkert sätt. Kontinuitet i beslutsprocesser, uppföljning och utförande av assistans är av stor betydelse. Landstinget välkomnar även förslaget att utreda möjligheter till avtal mellan staten och hälso- och sjukvården om finansiering av personlig assistans som utförs i nära anslutning till sjukvård liksom att det i vissa fall ska vara möjligt att behålla personlig assistans vid längre sjukhusvistelser.

4.2 LSS – en lag om sociala tjänster

- 1 Regleringen av de insatser och uppgifter som nu anges i LSS och LASS samlas och förtydligas i en lag så att det inte ska råda någon tvekan om stödets och servicens karaktär av sociala tjänster.
- 2 Regeringen bör skyndsamt utreda en särskild reglering av skyddsåtgärder i verksamheter med stöd, service, omsorg och omvårdnad för personer med funktionsnedsättningar. Utgångspunkten bör vara att dessa åtgärder inte ska ske med stöd enligt LSS eller SoL, men inte heller i en gråzon där åtgärderna saknar laglig grund.
- 3 Det införs en regel i LSS som ger den enskilde rätt att få företräde inför nämnden i ett ärende som rör myndighetsutövning gentemot denne.
- 4 Regeringen bör överväga att införa handlägningsregler i LSS för att stärka den enskildes rätt enligt lagen.

Landstingets ställningstagande:

Landstinget tillstyrker förslagen 1-4 och anser att det är bra att föreslagna förtydliganden görs.

4.3 Vilka syften och mål ska lagen ha?

- 1 De syften, mål, inriktningar och kvalitetsnivåer som anges i LSS redigeras i syfte att tydliggöra sammanhang och syfte. I dag är de utspridda i olika paragrafer och under olika rubriker.
- 2 Regeringen bör särskilt uppmärksamma skillnader i syften och målsättningar mellan LSS och SoL vid en översyn av hur den senare lagen fungerar som redskap för att uppnå de nationella målen för handikappolitiken. Det bör då prövas om SoL ska kompletteras med en bestämmelse om att personer med funktionsnedsättning som får bistånd med anledning av funktionsnedsättning som får bistånd med anledning av funktionsnedsättningen genom detta ska tillförsäkras goda levnadsvillkor.

Landstingets ställningstagande:

SoL bör inte kompletteras med en bestämmelse om goda levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning. Det är svårt att precisera skillnader i kvalitetsnivå (goda levnadsvillkor - skälig levnadsnivå) inom samma lag mellan olika individer som behöver stöd när det gäller andra insatser än ekonomiskt bistånd. Landstinget föreslår i stället att man ser över möjligheten till ett närmande av de båda lagarna och har i övrigt inga invändningar mot förslagen.

4.4 Personkretsen

- 1 Den nuvarande personkretsen med dess tre grupper ska i princip bestå.
- 2 I personkrets 1 ändras "autism och autismsliknande tillstånd" till "autismspektrumtillstånd".
- 3 Socialstyrelsen bör få i uppdrag att sammanfatta kunskapsläget kring vilka diagnoser som ingår i autismspektrumet, att närmare precisera vilka diagnoser som ska ingå i personkrets 1 samt att ge ytterligare vägledning till kommunerna om hur tillämpningen ska göras.
- 4 En generell gräns för nybeviljande av insatser enligt LSS vid 65 år bör införas i lagen. Gränsen bör gälla alla de grupper som anges i personkretsen.

Landstingets ställningstagande:

Landstinget instämmer i att problem har uppstått med de vidgade diagnoskriterierna på autismsliknande tillstånd. Fler grupper än vad som avsågs när lagen infördes har kommit att ingå i autismspektrastörningar. Personkretstillhörigheten för alla med stora och varaktiga funktionshinder bör utgå ifrån behov av stöd. Personer med kommunikativa funktionsnedsättningar - hörsel/döv/dövblind/synskada - bör lyftas fram i skrivningarna omkring personkretsen. I Västerbotten finns exempel på att det är svårt för personer som på grund av dessa nedsättningar har betydande svårigheter att få LSS-insatser.

Landstinget tillstyrker punkt 4 med motiveringen att det är rimligt att i rättighetslagstiftningen göra vissa begränsningar när det gäller ålder för att bättre kunna säkra ekonomiska förutsättningar och göra träffsäkra prognoser, inte minst ur det kommunala perspektivet.

4.5 Ett barnsperspektiv i LSS

- 1 En bestämmelse införs i LSS för att stärka barnens ställning inom lagens tillämpningsområde. Bestämmelsen svarar mot artikel 3 i FN:s barnkonvention och innebär att när åtgärder rör barn ska särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver.
- 2 En bestämmelse om barns rätt att få relevant information och att komma till tals beträffande åtgärder som rör dem införs i LSS. När en åtgärd rör ett barn ska barnets inställning så långt det är möjligt klarläggas. Hänsyn ska tas till barnets vilja med beaktande av dess ålder och mognad. För att kunna uttrycka sin inställning måste barnet ha tillgång till information om den aktuella åtgärden och om det finns möjlighet att välja åtgärd, de följder de olika åtgärderna kan tänkas få.
- 3 Regeringen bör uppdraga åt Socialstyrelsen att ta fram metoder som kan användas för att säkerställa att barns och ungas inställning och synpunkter kommer fram inför beslut om insatser och också i det dagliga arbetet med barn med olika former av funktionsnedsättningar.
- 4 Om regeringen bedömer att en bestämmelse bör införas i SoL som ger socialnämnden rätt att tala med barn utan vårdnadshavarens samtycke i alla utredningar enligt 11 kap. I SoL bör man även överväga om det finns behov av motsvarande bestämmelse i LSS.
- 5 En obligatorisk registerkontroll införs av personer som ska arbeta som personliga assistenter åt barn och unga. Kravet på registerkontroll ska dock inte omfatta den som är vårdnadshavare för den assistansberättigade. Motsvarande registerkontroll införs också för den som söker anställning i annan verksamhet enligt LSS. Den som erbjuder anställning, uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande ska lämna registerutdrag.
- 6 När registerkontroll underläts i enskild verksamhet enligt LSS ska tillståndet kunna återkallas. Sanktioner ska endast kunna användas när underlåtenheten är av allvarlig art.
- 7 Kontrollen av personliga assistenter och personal inom LSS-området bör jämföras med den av skolpersonal när det gäller vilka brott som ska anges i utdrag ur belastningsregistret, giltighetstid och återlämnande. Registerutdrag eller kopia av det ska bevaras under minst två år från det att anställningen, uppdraget, praktiktjänstgöringen eller liknande påbörjades.
- 8 Tillsynsmyndigheten bör i sitt arbete informera om den rätt arbetsgivaren har att inom bland annat vård av utvecklingsstörda eller vård av barn och ungdom få ett utdrag ur belastningsregistret i fråga om den som den enskilde avser att anställa eller anlita som uppdragstagare.

2009-02-23

VLL 1274-2008

Landstingets ställningstagande:

Landstinget ser mycket positivt på att bestämmelser som stärker barnets ställning införs i LSS och vill trycka på att barnkompetens och särskild samtalsmetodik behövs för delaktighet i beslut. Ett av de arbetsområden som är särskilt prioriterade i de handikappolitiska målen är att ge barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning förutsättningar för självständighet och självbestämmande. Vi vill understryka vikten av att granskningen av kvalitén i insatsen personlig assistans och även andra LSS-insatser kommer att ske utifrån barnets perspektiv och för barnets bästa. Landstinget vill även betona att en förutsättning för att barnet ska kunna få möjlighet till självbestämmande är att familjen får det stöd som behövs. God samordning mellan olika lagstiftningars insatser är viktig för att familjer med sviktande omsorgsförmåga ska få det stöd som krävs för att barnet ska tillförsäkras goda levnadsförhållanden.

Landstinget tillstyrker att det med anledning av hela personkretsens utsatthet finns skäl att överväga om inte registerkontroll (punkt 5) bör omfatta all personal som arbetar inom LSS-verksamhet, inte bara den personal som arbetar med barn och ungdomar. Landstinget föreslår att frågan utreds vidare.

5 Huvudmannaskap för stöd och service

- 1 Staten ska ha ett samlat huvudmannaskap för beslut om och finansiering av insatsen personlig assistans.
- 2 Regeringen bör, vid uppföljningen av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken år 2010, särskilt uppmärksamma den splittrade ansvarsfördelningen med olika huvudmän inom och utom LSS-området.
- 3 Regeringen bör följa upp och utvärdera effekterna av statligt huvudmannaskap för personlig assistans, och andra åtgärder som vi föreslår, och därefter bedöma om det behövs ytterligare förändringar av ansvarsförhållandena.

Landstingets ställningstagande:

Förslag 1. Det finns för- och nackdelar med olika alternativ av huvudmannaskapet. Kommittén har vägt olika kriterier och perspektiv och kommit fram till att staten ska ansvara för finansieringen och besluten om insatsen personlig assistans. Landstinget tillstyrker detta förslag som ett steg i rätt riktning.

6.3 Behov

- 1 Ett golv för rätten till personlig assistans på minst 20 timmars grundläggande behov per vecka ska införas.
- 2 Det grundläggande behov som avser att kommunicera ska omfatta tid som behövs för att kommunikation med andra överhuvudtaget ska vara möjlig för meningsutbyten mellan den enskilde och andra personer än dennes personliga assistenter.
- 3 Det grundläggande behov som avser annan hjälp som förutsätter ingående kunskap om den funktionshindrade ska tas bort när det finns en samlad lösning för skydds- och begränsningsåtgärder bland dem som ingår i personkretsen i LSS.

2009-02-23

VLL 1274-2008

- 4 Det ska införas ett krav på både grundläggande behov och andra behov för rätt till personlig assistans så att den som enbart har stadigvarande omvårdnadsbehov inte kan beviljas personlig assistans. Barn och unga ska dock, tills de fyllt 21 år, ha rätt till personlig assistans även om de endast har grundläggande behov.
- 5 Dubbel assistans ska beviljas först efter att möjligheterna att tillgodose behoven genom hjälpmedel och bostadsanpassningar har prövats.
- 6 LSS ska förtydligas så samtliga behov utreds och beräknas efter en enhetlig modell - även de andra behov som den enskilde har utöver de grundläggande behoven och som gäller aktiviteter i samband med boende, delaktighet i samhällslivet, träning och egenvård.
- 7 Försäkringskassan bör få i uppdrag att utarbeta normering och rutiner för handläggning av ansökningar om tillfälligt utökad personlig assistans från personer som redan har ett beslut om assistansersättning.
- 8 Regeringen bör undersöka möjligheterna till en gemensam finansiering av stat och landsting av personlig assistans som utförs i nära anslutning till sjukvård.
- 9 Regeringen bör ta initiativ till att den tidsperiod som en assistansberättigad i vissa fall kan ha med sin personliga assistent under sjukhusvistelse förlängs.

Landstingets ställningstagande:

Om den enskilde har grundläggande behov som understiger 20 timmar per vecka så upphör enligt förslaget personlig assistans. Landstinget anser att det är tveksamt om rätten till stöd av en så genomgripande och för många livskvalitetsavgörande insats som personlig assistans ska avgränsas med stöd av omfattning räknat i tid. Det är i stället personens behov av stöd och hjälp som ska vara vägledande vid bedömning av insatsen. Landstinget delar utredarens uppfattning att tillsyn över utförande av personlig assistans bör vara en del av den sociala tillsynen på samma sätt som för övrig LSS och socialtjänstverksamhet. Metodutveckling inom tillsynen är nödvändig för att säkerställa den enskildes inflytande och delaktighet.

På samma sätt anser landstinget att det är tveksamt att avgränsa rätten till personlig service med boendestöd till 40 timmar per vecka. Även här bör den enskildes behov och önskemål vara vägledande för rätten till utformning och omfattningen av stödet. Staten bör beakta att hjälpmedelskostnaderna kommer att öka och att hjälpmedel kommer att få större betydelse för personer med omfattande stödbehov om omvårdnadsbehoven kommer att bedömas enligt nya regler. Man bör även vara observant på konsekvenserna av att ledsagarservice föreslås tas bort från LSS och i stället ingå i insatsen personlig service och boendestöd.

Landstinget anser att föreslagna förändringar riskerar att skapa en större osäkerhet för såväl brukare som handläggare som har i uppdrag att bedöma behov. LSS är en rättighetslag som ska ses som ett komplement till SoL och HSL för att säkerställa goda levnadsvillkor och möjligheten att leva som andra i gemenskap med andra. Att hänvisa till SoL på grund av ett mer omfattande behov räknat i antal timmar verkar inte förenligt med LSS intentioner i tidigare förarbeten. Ledsagarservice har sin grund i att möjliggöra återkommande aktiviteter utanför bostaden, att sammanblanda denna insats med boendestöd kan försvåra den enskildes möjlighet till delaktighet i samhällslivet. Ledsagarservice som insatsform bör därför vara kvar som egen insats och flexibelt kunna nyttjas som enda insats eller i kombination med annat stöd. Förslag 8 är inte utvecklat i texten och därför är det svårt att ta ställning till frågan.

6.4 Utförande och kvalitet

- 1 Det ska alltid krävas avtal mellan assistansberättigade och assistansanordnare.
- 2 Det ska ställas tydligare krav på assistansanordnares ansvar för god kvalitet. Socialstyrelsen bör få i uppdrag att utarbeta bedömningskriterier som kan användas i tillsynen av assistansanordnare. Bedömningskriterierna ska dock gälla för alla verksamheter med personlig assistans, oavsett om de utförs av kommuner eller enskilda anordnare.
- 3 Av LSS ska framgå att en enskild verksamhet ska vara av god kvalitet och att tillstånd för enskilda verksamheter får förenas med villkor av betydelse för kvaliteten. Socialstyrelsen bör få i uppdrag att ta fram ytterligare normering.
- 4 Uppdraget att anordna personlig assistans för barn och ungdomar ska omfatta ett ansvar för att insatsen utformas så att deras växande och frigörelse främjas och att verka för att anhöriga får det stöd som de kan behöva i sin roll som personliga assistenter för barn och ungdomar. Socialstyrelsen och länsstyrelserna bör få i uppdrag av regeringen att ta fram metoder för tillsyn av verksamheter med personlig assistans för barn och ungdomar.
- 5 Försäkringskassan bör få i uppdrag att aktivt och fortlöpande ge alla som beviljas personlig assistans information om deras rättigheter och skyldigheter i samband med insatsen.
- 6 Regeringen bör se över om det är möjligt att vidga lagen om bostadsanpassningsbidrag något så att den också täcker in vissa åtgärder som rör assistenters arbetsmiljö.

Landstingets ställningstagande:

Landstinget har inga invändningar mot förslagen. Men delar Sveriges Kommuner och Landstings synpunkter på punkt 6 om att det kan vara komplicerat att blanda in personalens arbetsmiljö i bostadsanpassningsbidragslagen. Landstinget anser dock att Socialstyrelsen ska ges uppdraget att utforma riktlinjer för behovsbedömningar för att få tillgång till den kompetens som behövs om funktionshinder. Landstinget vill trycka på att assistansanordnarna ska erbjudas en god grundutbildning jämförbar med vad som ges inom ramen för verksamhetsstöd. Det kan exempelvis gälla grundutbildning i rörelse- och kommunikationsträning.

6.5 Ersättning

- 1 Regeringen bör förändra konstruktionen av det schabloniserade timbeloppet så att den delas upp i två delar. En del ska avse löne- och lönebikostnader och en del övriga kostnader.
- 2 Den del av schablonen som avser löne- och lönebikostnader bör differentieras. Assistans som utförs på vardagar mellan 06.00-22.00 ska ersättas med ett belopp. Assistans som utförs under övrig tid ska ersättas med ett annat, högre belopp. Ett krav för att få den högre schablonen är att den personliga assistenten fått OB-ersättning. Denna del av schablonen bör räknas upp enligt dagens modell.

2009-02-23

VLL 1274-2008

- 3 Den del av schablonen som avser övriga kostnader bör räknas upp utifrån nettoprisindex, NPI, i stället för som i dag med hänvisning till löneutvecklingen inom området. Värdet av ersättningen för övriga kostnader bör dessutom justeras nedåt så att det i penningvärde likställs med ersättningen vid införandet av det schabloniserade timbeloppet år 1997.
- 4 Kostnaden för vikarier i samband med ordinarie assistenters sjukdom bör vid fastställandet av det schabloniserade timbeloppet räknas in i schablonen.
- 5 Regeringen bör i sitt arbete med att fastställa det schabloniserade timbeloppet beakta effekterna av sitt förslag att sänka de sociala avgifterna för ungdomar och överväga om schablonbeloppet behöver anpassas i förhållande till detta.

Landstingets ställningstagande:

Landstinget tillstyrker huvuddelen av förslagen, men håller med Sveriges Kommuner och Landsting om att en retroaktiv justering av schablonersättningen så att den ska spegla övriga kostnader med NPI sedan 1997 drabbar kommunerna som svarar för huvuddelen av utförandet av personlig assistans. Detta kan få stora konsekvenser för en liten kommun.

6.6 Tillsyn och kontroll

- 1 Tillsynen över personlig assistans ska vara en del av den statliga sociala tillsynen. Det gäller även tillsyn av enskilda assistansanordnare.
- 2 Våra tidigare förslag om tillstånd för att anordna personlig assistans och möjligheter till sanktioner i form av föreläggande och återkallelse av tillstånd samt anmälningsplikt för dem som avser att själv anställa sina personliga assistenter bör genomföras även med ett statligt huvudmannaskap. Det ska vara möjligt att återkalla tillstånd att anordna personlig assistans vid ekonomisk misskötsamhet och ett sådant tillstånd ska kunna återkallas intermistiskt och utan att något föreläggande föregått återkallelsen.
- 3 Tillståndsgivningen bör hanteras av en länsstyrelse för hela landet. Tillstånds- och tillsynsmyndigheterna bör tillföras ytterligare tjänster för uppgifter som avser personlig assistans och som ligger utanför den tillsyn och tillståndsgivning som bedrivs i dag.
- 4 Försäkringskassan ska ansvara för att de som beviljas personlig assistans får information inför valet av anordnare medan tillstånds- och tillsynsmyndigheten ska ansvara för att uppgifter om beviljade tillstånd för enskilda assistansanordnare är enkelt tillgängliga.
- 5 Anordnare av assistans ska vara ansvariga för redovisningen av hur medlen använts och också för eventuell återbetalning. Försäkringskassan bör ges möjlighet att kräva den redovisning av anordnare av assistans som behövs för att kontroll av att ersättningen använts på avsett sätt ska kunna ske.

- 6 Regeringen bör i ett senare skede bedöma hur lång avräkningsperioden ska vara. Det är då viktigt att beakta effekterna av de lagändringar som just har genomförts när det gäller assistansersättningen.

Landstingets ställningstagande:

Landstinget har inga invändningar mot förslagen.

7.1 Övergripande frågor om kvalitet och kostnader

- 1 Socialstyrelsen bör få i uppdrag att, i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting, bedöma i vilken utsträckning den behovsbedömningsmodell för personlig assistans som ska vara klar år 2011 kan användas även för andra LSS-insatser och vilka kompletteringar som kan behövas för att detta ska vara möjligt.
- 2 Socialstyrelsens arbete med kvalitetsindikatorer inom LSS-området bör fortsätta. Kvalitetsindikatorerna bör användas för förbättringsarbete inom verksamheter med stöd och service enligt LSS och för att ge brukare, anhöriga och övriga medborgare information om dessa verksamheter.
- 3 Socialstyrelsen och länsstyrelserna bör få i uppdrag att utarbeta bedömningskriterier för tillsynen av kommunernas och landstingens uppgifter och insatser enligt LSS.
- 4 Genom information till kommunerna bör regeringen tydliggöra att den föreslagna lagen om valfrihetssystem (LOV) också är avsedd att omfatta kommunala LSS-insatser.
- 5 Kommunernas särskilda uppgifter enligt LSS ska kompletteras med en uppgift att upprätta en plan för hur de som omfattas av lagens personkrets ska få sina behov tillgodosedda.

Landstingets ställningstagande:

Landstinget har inga invändningar mot förslagen, men anser att det är viktigt att nya pålagor som läggs på kommuner och landsting också kostnadsberäknas.

7.2 Insatser i annan kommun

- 1 En kommuns möjlighet att behålla ansvaret för en person som beviljas boende enligt LSS, vilket kommer att tillhandahållas inom en annan kommuns gränser förtydligas. Av LSS (6 kap. 2 §) bör framgå att den beslutsfattande kommunen behåller ansvaret för den enskildes LSS-insatser trots att denne till följd av beslut om boendeinsats kommer att folkbokföras i en annan kommun. I lagen införs också en ny bestämmelse om att en kommun som tillhandahåller en bostad enligt 4 kap. 1 § 8-10 i en enskild vårdgivares verksamhet belägen i en annan kommun ska meddela den kommunen detta.
- 2 Vidare förs det in en ny regel i 16 kap. 2 § socialtjänstlagen med innebörden att den kommun som placerar en enskild i en annan kommun även har ett sammanhållet ansvar för dennes stöd- och serviceinsatser enligt LSS. En upplysning om detta förs också in i LSS.

2009-02-23

VLL 1274-2008

- 3 Socialstyrelsen bör få i uppdrag att undersöka om staten ska ta större ansvar när det gäller nationella kompetens- och kunskapscenter. Det handlar om enskilda och offentliga verksamheter med stöd och service enligt LSS som är och måste vara tillgängliga för brukare från hela landet eller stora delar av landet. Uppdraget bör omfatta en analys av behovet av ett större statligt ansvar och hur det ska organiseras. Vilket kvalitetskrav som ska ställas på de berörda verksamheterna bör undersökas, liksom om det behövs en statlig delfinansiering av stöd- och serviceinsatser vid de nationella kompetens- och kunskapscentren.

Landstingets ställningstagande:

Landstinget stödjer förslagen och konstaterar att en statlig finansiering gynnar flexibilitet och underlättar för personer att röra sig över kommungränser.

7.3 Insatser med beslut om boende

- 1 Den nuvarande insatsen boende för vuxna enligt LSS ska delas upp i tre olika insatser: boende i gruppboende, boende i bostad med särskild service för vuxna och särskilt anpassad bostad.
- 2 Den som är berättigad till gruppboende eller bostad med särskild service för vuxna enligt LSS ska dels tillhöra lagens personkrets, dels ha behov av hjälp i sitt boende.
- 3 Insatserna gruppboende och bostad med särskild service för vuxna ska inte kunna kombineras med personlig assistans.
- 4 Med skäliga kostnader för fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter avses brukarens kostnad för deltagande i aktiviteten. Den enskilde ska inte ha några kostnader för medföljande personal.
- 5 Regeringen bör skyndsamt utreda hur den enskilde som fått ett beslut om gruppboende eller bostad med särskild service för vuxna enligt LSS inte ska behöva få merkostnader på grund av sin funktionsnedsättning till följd av hyressättningen för dessa bostäder.
- 6 Högsta hyra för beräkning av det särskilda bostadstillägget för personer som har ett verkställt beslut om gruppboende eller bostad med särskild service för vuxna enligt LSS ska likställas med det som i dag finns för den som är 65 år eller äldre.

Landstingets ställningstagande:

Landstinget har inga invändningar mot förslagen. Det är bra att det blir tydliggjort att det inte går att kombinera personlig assistans med gruppboende och bostad med särskild service. Landstinget anser att personer med fysiska nedsättningar ska ha samma rättighet att kunna beviljas bostad med särskild service och särskilt anpassad bostad som andra personer med stora funktionsnedsättningar. Att bara hänvisa denna grupp av funktionshindrade som har behov av särskild service i bostaden till bostadsanpassningsbidraget räcker inte.

7.4 Stöd och service i ordinärt boende

- 1 Personlig service med boendestöd ska införas som en ny insats i LSS. Rätten bör utgå från definitionen av hemtjänst, men ge den enskilde rätt till ett beslut som avser direkt stötid. Rätten till personlig service med boendestöd ska avse högst 40 timmars stöd per vecka. Effekter av detta i förhållande till det särskilda utjämningsystemet för kommunala LSS-kostnader bör beaktas i den fortsatta beredningen av förslaget.
- 2 I samband med att den nya insatsen införs tas den nuvarande insatsen ledsagarservice bort ur lagen. Avlösarservice enligt LSS ska inte påverkas av den nya insatsen.
- 3 Regeringen bör bedöma om det behövs ytterligare klagoranden av vilket stöd och service som personer med dövblindhet kan ges enligt LSS när Socialstyrelsens uppdrag att precisera innebörden av vardags-tolkning enligt HSL har avrapporterats.

Landstingets ställningstagande

Boendestöd kan bli ett bra komplement till övriga insatser i lagen. Landstinget anser dock att den nya insatsen är diffust formulerad. Förtydliganden behövs för att det inte ska bli tolkningsproblem av lagen i förhållande till de som bor i sitt föräldrahem. Detta gäller inte minst ledsagarservice som i dag är en mycket viktig insats och som kommer att behövas i samma utsträckning som i dag. Risk finns att personer får sämre möjlighet att utöva fritidsaktiviteter om denna insats tas bort.

7.5 Sysselsättning

- 1 För att kunna beviljas daglig verksamhet ska den enskilde vara beviljad aktivitets- eller sjukersättning av försäkringskassan.
- 2 Socialstyrelsen bör få i uppdrag att utarbeta riktlinjer för hur den dagliga verksamheten ska utformas så att den grupp som står nära arbetsmarknaden får ökade möjligheter till lönearbete.
- 3 Personer som beviljas daglig verksamhet enligt LSS ska ha rätt att genomgå en inledande kartläggning för att fastställa hur den dagliga verksamheten bör utformas för att passa den enskilde. Denne ska ha rätt till en aktivitetsplan som ska innehålla en beskrivning av syftet med den dagliga verksamheten.
- 4 Personer med psykiska funktionshinder i personkrets 3 ska få rätt till daglig verksamhet enligt 9 § 10.
- 5 Kommunerna ska kompenseras stegvis under tre år för kostnader för ett införande av en rätt till daglig verksamhet för personer med psykiska funktionsnedsättningar i personkrets 3.
- 6 Socialstyrelsen bör få i uppdrag att följa utvecklingen av sysselsättningsverksamhet inklusive daglig verksamhet för personer med psykiska funktionshinder.
- 7 Den officiella statistiken om stöd och service enligt LSS bör omfatta en särskild redovisning av antalet personer med psykiska funktionshinder i personkrets 3 som är beviljade daglig verksamhet enligt LSS.
- 8 Socialstyrelsen bör få i uppdrag att kartlägga behovet av meningsfull sysselsättning i form av daglig verksamhet enligt LSS för de som inte har psykiska funktionshinder och tillhör personkrets 3 LSS.

Landstingets ställningstagande:

Landstinget noterar att intentionerna är att samtliga inom personkrets 3 ska utifrån behov få möjlighet till daglig verksamhet, vilket är bra och nödvändigt. Vi vill påpeka att personer med medfödda funktionshinder, som tillhör personkrets 3, i dag ofta faller utanför alla sysselsättningsåtgärder som samhället erbjuder. Gruppen är inte så stor och därför bör hela personkretsen omfattas av rättigheten till sysselsättning enligt LSS redan när lagen träder i kraft. Ytterligare kartläggningar i denna fråga bedöms inte nödvändiga.

7.6 Personligt stöd och individuell planering

- 1 Socialstyrelsen bör få i uppdrag att sammanfatta kunskaper och metoder för rekrytering av kontaktpersoner samt beskriva framgångsfaktorer och möjliga åtgärder för att långsiktigt trygga rekryteringen.
- 2 Insatsen råd och stöd ska benämnas särskilt expertstöd för att tydligare avgränsas mot annat personligt stöd. Insatsens kärna ska vara kunskapsstöd åt den enskilde.
- 3 Det riktade statsbidraget som utgår till landstingen för råd och stöd för personer i personkrets 3 ska avskaffas. I stället bör det generella statsbidraget till landstingen utökas med 100 miljoner kronor per år.
- 4 I samband med att en kommunal insats enligt LSS beviljas ska den enskilde erbjudas en individuell plan med beslutade och planerade insatser upprättas i samråd med henne eller honom. Den som har beviljats en LSS-insats ska därutöver kunna begära att en individuell plan upprättas.
- 5 Den officiella statistiken om stöd och service enligt LSS ska kompletteras med individuppgifter om särskilt expertstöd samt uppgifter om antalet personer som fått en individuell plan upprättad.

Landstingets ställningstagande:

Kommentar till punkt 1. Kontaktpersoner är en medmänniska, ett icke professionellt stöd, som ges av människor med intresse och engagemang för andra människor. Kommunerna ska verka för att kontaktpersoner kan rekryteras så att enskilda som önskar kan få kontaktperson som LSS-insats. Det är dock inte möjligt att kommentera kommunerna till detta, men det går att marknadsföra detta uppdrag på ett bättre sätt än vad som sker i dag.

Förslaget i punkt 2 att ändra namnet på råd och stöd till särskilt expertstöd tillstyrks. Policyn i många landsting är att i första hand erbjuda råd och stöd till personkrets 3 inom ramen för ordinarie verksamhet för habilitering och rehabilitering. Behovet av expertstöd som förenar kunskaper om barns och ungdomars utveckling med kunskaper om funktionshinder samt ett familjeorienterat stöd, är mycket stort till personkretsen för LSS, även när det ges inom ramen för habilitering/rehabilitering. I de landsting där insatsen råd och stöd beviljas så kan man konstatera ett mycket stort behov av samordning och stöd till den enskilde och familjen samt närstående för att få tillgång till ett anpassat samhällsstöd. LSS-kommittén framhåller själva att tillgång till ett kvalificerat personligt stöd - inklusive habilitering/rehabilitering är en förutsättning för den enskildes inflytande och självbestämmande. Landstinget vill också påpeka att det är bra att innehållet i insatsen inte preciseras i lagtexten eftersom det bara är den enskilde eller dennes företrädare som kan formulera behovet av expertstöd. I Västerbotten finns i dag en väl utvecklad verksamhet som utifrån lagens

2009-02-23

VLL 1274-2008

intentioner ger ett individualiserat stöd till alla tre personkretsarna som finns i LSS. Stödet har inriktningen på att få vardagen att fungera och att samordna samhällets olika stödinsatser så att det får avsedda effekter.

Kommentar till punkt 3. Kommitténs förslag att reducera statsbidraget och att lägga in det som blir kvar i det generella statsbidraget till landstingen är inte acceptabelt. Dels ökar personkrets 3 hela tiden och det faktum att inte alla landsting använt statsbidraget till råd och stöd insatser utan i stället byggt ut habilitering och rehabilitering ska inte straffa de landsting som fullgjort sitt uppdrag. Det måste gå att skilja ut de landsting som inte kan redovisa till vilka personer som pengarna gått. Det blir i dag allt vanligare med prestationsersättning per patient/individ från staten så detta borde inte vara problemet. LSS kräver också att det finns tydliga beslut på de insatser som ges via LSS. Mot den bakgrunden anser landstinget att det nuvarande riktade statsbidraget i sin helhet ska läggas till det generella statsbidraget. En sänkning av statsbidraget vore en mycket olycklig signal att det inte bedöms prioriterat från statens sida att behålla och utveckla det särskilda expertstödet som ges till personer med de svåraste funktionsnedsättningarna, både barn och vuxna och deras närstående.

8 Genomförande och konsekvenser

- 1 Kommunerna ska ompröva beslut om personlig assistans, ledsagar-service och boende under en tvåårsperiod i samband med att den nya lagen träder i kraft så att de kan förändras i enlighet med vad som gäller efter denna tidpunkt.
- 2 Försäkringskassan bör få i uppdrag att undersöka möjligheterna att hantera rapporteringen av utförd tid och använda medel genom kostnadseffektiva tekniska lösningar i samband med att konstruktionen av det schabloniserade timbeloppet för assistansersättning förändras.
- 3 Socialstyrelsen bör få i uppdrag att under perioden 2010-2013 genomföra en samlad uppföljning och utvärdering av åtgärder och effekter inom LSS-området i samband med att den nya lagen genomförs. Tidsperioden är vald under förutsättning att den nya lagen träder i kraft år 2010.

Landstingets ställningstagande:

Landstinget har inget att invända mot förslagen.

Landstingets övriga synpunkter

Landstinget instämmer med Sveriges Kommuner och Landsting om att en lika gedigen översyn av LSS som av LASS hade varit önskvärd. Lagstiftningen behöver förtydligas och en bättre anpassning mellan lagtext, förarbeten och de handikappolitiska principer, som finns i propositionen till "Stöd och service till vissa funktionshindrade", hade kunnat klargöra den osäkerhet och samtidigt stora förväntningar som finns på rättighetslagen LSS. Det gagnar inte personer som tillhör LSS personkrets att ha en lagstiftning som i vissa delar inte är möjlig att leva upp till.

En brist i utredningen är att föräldrar med egna funktionsnedsättningar som har barn och som behöver särskilda stödinsatser i sitt föräldraskap inte har uppmärksamats.